

A BÖRZSÖNY GERINCES ÁLLATAI

IFJ. HOMOKI-NAGY ISTVÁN

A Börzsöny állatvilágát elsősorban a vidék domborzata, földrajzi fekvése, éghajlata, növényzete határozza meg, de sok faj esetében döntő tényezőként szerepel a terület zavartalansága is. Sokrétű állatvilágának kialakulását annak köszönheti, hogy bár tipikus középhegység, sok széles patak völgy szeldeli át nyirkos kaszálókkal, égeresekkel (pl. Kemence-patak völgye, Morgó völgye), sok lapos medence található mezőgazdasági területekkel (pl. Szokolyai medence, Nosztrai medence) és nem utolsósorban annak, hogy a terület határát jelző két folyó — a Duna és az Ipoly — maga is gazdag víziállatokban. A hegység, mint a növényzet is mutatja, nagyon eltérő vízgazdálkodású, ezzel összefüggésben eltérő mikroklímájú területekből tevődik össze.

A középső — talán legérdekesebb — terület a legmagasabb. Zárt bükkösök, üde rétek, kőfolyások és sziklafalak váltogatják egymást. Ennek a tömbnek tipikus hegyvidéki faunája van. Körülötte alacsonyabb hegyek, hosszú gerincek és völgyek, lekopott dombok találhatók, nagyon változatos erdőtípusokkal, ennek megfelelően gazdag állatvilággal. Érezhető itt már a peremvidék határa is, ahol enyhe dombok, elkeskenyedő erdősávok, mezőgazdasági területek, falvak, valamint az Ipoly vagy a Duna öntésterülete található, szinte alföldi jellegeket öltő állatvilággal.

A halfaunát három csoportra lehet osztani:

1. A Duna és az Ipoly halai. Nem tipikus börzsönyi állatvilág, megegyezik a Duna alsó vagy felső szakaszának faunájával.

2. Halastavak halállománya. Általában horgásztársaságok kezelésében levő tavak, de mivel hegyi patakok táplálják vizeit, nemcsak a betelepített fajokat találhatjuk meg bennük, hanem egy-két pataki halat is. Így pl. a nyúl domolykó (*Leuciscus leuciscus*) mindegyikben gyakori. Ugyanakkor a rendszeres tisztítások vagy áradások alkalmával a patakok első szakaszának vizébe sok olyan halfaj kerül, amelyek a hegyi patakoknak nem jellemző faja. Így foghattak a kóspallagi gyerekek Törökmezőnél másfél kilós pontyot (*Cyprinus carpio*) a patakban.

3. A patakok halfaunája. Jellegzetesen hegyvidéki halállomány. A szélsőséges vízállás miatt — száraz nyárvégeken egy-két kivételtől eltekintve, minden patakban, a kövek között csak szivárog a víz — nem nagy a halsűrűség, de ez a kevés sok fajnak képviselője. A legjellemzőbbek: fűrges cselle (*Phoxinus phoxinus*), kövi csík (*Nemachilus barbatulus*), leánykoncér (*Rutilus pigus virgo*), botos köllönte (*Cottus gobio*) és a két pisztráng, a sebes- és a szivárványos pisztráng (*Salmo trutta m. fario*, *Salmo irideus*). Mindkét pisztrángfajból telepített az erdőgazdaság az ötvenes években a Szén-patakba és a Kemence-patakba, évekig őrizték és halászták, de egyéb gondoskodás nélkül az állomány annyira

elsatnyult, hogy már nem érdemes „gazdálkodási tényezőként” számba venni. Pedig az élőhely megfelelő, hiszen még most is fogdossák az orvhalászok, bár 20—25 cm-nél nagyobb példányokat ritkán lehet látni.

A kétéltűek — vízhez kötött életmódjuk miatt — a halakhoz hasonlóan bizonyos tagozódást mutatnak, bár itt már más szempontok is érvényesülnek. Nagyobb szerepet kapnak az apró, időszakos tavacszkák, dagonyák, források. A halastavak állandó lakói itt is megtalálhatók: kecskebéka (*Rana esouleta*), közönséges göte (*Triturus vulgaris*), tarajos göte (*Triturus cristatus*).

Kisebb tavak, bombatölcsérek, kerékvágásokban meggyűlő vizek mindenhol lehetővé teszik a vöröshasú unka (*Bombina bombina*), hegyi unka (*Bombina variegata*), zöld levelibéka (*Hyla arborea*), erdei béka (*Rana dalmatina*) szaporodását. A Csóványos környékén talákoztam gyepi békával (*Rana temporaria*) is. Az erdészházak, turistaházak környékén a két kultúrákövető békafaj is gyakori, a zöld és a barna varangy (*Bufo viridis* és *Bufo bufo*). A Börzsöny természetvédelmi szempontból legjelentősebb kétéltűje a foltos szalamandra (*Salamandra salamandra*). Ahol közel van a forrás vagy a patak, ahol nyirkos köveket vagy mohos, rothadó tuskókat talál, ott fellelhető. Nyári estéken vagy borús, esős időben tömegesen láthatók, amint lomha mozgással vadászni indulnak. Májustól augusztusig a patakok csendesebb szakaszán vagy a források kristálytisza vizében mindenhol megtalálhatók a szalamandra galléros-kopolytús lárvái. A Börzsöny e szép és hasznos kétéltűjének teljes kipusztulásától nem kell tartanunk, bár az egyre növekvő vízszennyezések — turistaházak mosószerrei, autós kirándulók autóápolási cikkei, üdülők teljes szennyvize,

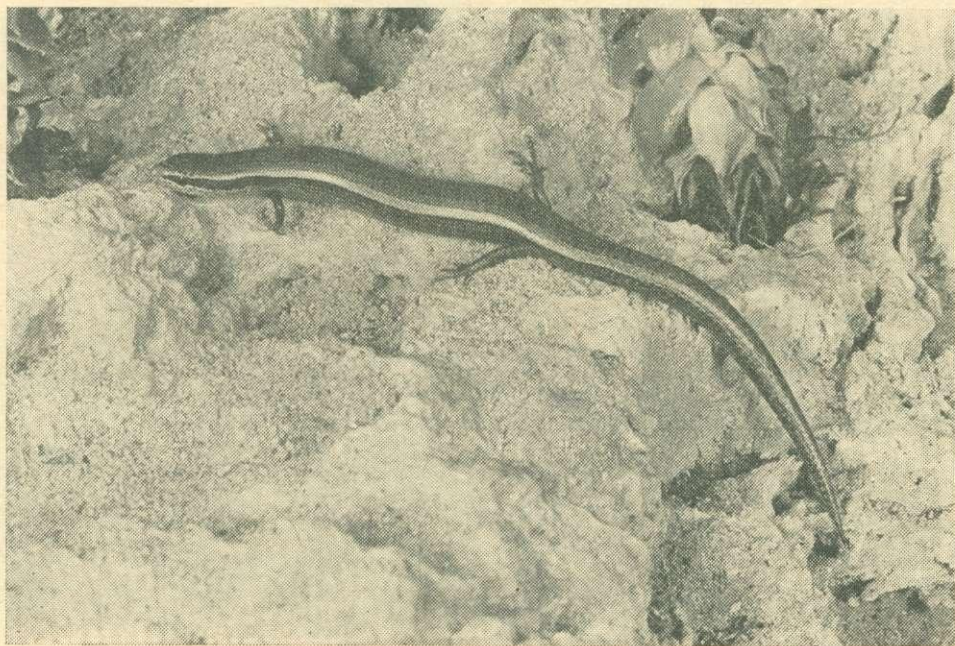

1. ábra. Foltos szalamandra (Schmidt Egon felvétele)

hegyi községek minden mocska — erősen csökkenthetik a számát, sőt a peremvidékeken ki is pusztították a foltos szalamandrát.

A hüllők — a vízisikló (*Natrix natrix*) kivételével, nincsenek vízhez kötve, így mindenhol megtalálhatók azok a fajok, amelyek általában az erdős hegyvidékre jellemzőek. Az északi oldalak kivételével, mindenhol találkozhatunk a lábatlan gyíkkal (*Anguilla fragilis*), az erdei siklóval (*Elaphe longissima*). Erdőszélen, réteken gyakori a fűggyík (*Lacerta agilis*) és a zöld gyík (*Lacerta viridis*). Működő vagy elhagyott kőbányák jellegzetes hüllője a fali gyík (*Lacerta muralis*), de láthatjuk hidak karfáján vagy esőházak falán is vadászni. A Naszályban egy nagyon ritka és jellegzetes magyar hüllő él, a pannongyík (*Ablepharus kitaibelii fitzingeri*). Előfordulási helye szigorú védelmet érdemel, mert bár a természetvédelmi törvény védi, és 10 000 Ft-ra értékeli darabját, mégis gyűjtik a terráristák, preparálják zugpreparátorok, hiszen nem kell nagy felszerelés hozzá. A külföldi gyűjteményekben pedig hiánycikk, mivel csak nálunk él...

A madarak börzsönyi előfordulásáról pontos leírást nem adhatok két okból is: egyrészt mozgékonyaságuk, egyes fajok terjeszkedése, életszükségleteik változása miatt, újabb és újabb fajok kerülnek a névsorba vagy tűnnek el, másrészt olyan nagy a fajok száma, hogy pusztán felsorolásuk is sok helyet foglalna el. (Magyarországon 332 faj fordul elő — ebben azok is benne vannak, amelyekből esetleg csak egy-egy bizonyító példány van valamelyik gyűjteményben. Ebből a 332-ből közel 200 előfordul rendszeresen a Börzsönyben is. Az országban 220 körül mozog a költőfajok száma, ebből 120 költ itt is.) Ezért az egyes rendszertani csoportokból csak azokat a fajokat emelem ki, amelyek jellemzőek, ill. ritkaságuk miatt érdekesekek.

2. ábra. Pannon gyík (Bécsy László felvétele)

A vízi- és gázlómadarak jellemző módon kevés számban költenek a Börzsönyben, annál nagyobb tömegben láthatók az átvonuló, vagy nálunk — főleg a Dunán — telelők. A tőkésréce (*Anas platyrhynchos*) költ minden erdei tóban, bombatölcsérben, néha a tó közelében, a bozótosban. Ugyanígy a kis vöcsök (*Podiceps ruficollis*) és a vizityúk (*Gallinula chloropus*) is. Érdekes, hogy a fekete gólya (*Ciconia nigra*) annak ellenére, hogy az ártéri erdőségek madara, a Börzsönyben is fészkel, mert a táplálékán kívül revierjének zavartalanságát megtalálja. A környék vízimadár-faunájának zömét a Duna tartja el. Itt költ a kis lile (*Charadrius dubius*), itt pihen vonulása közben a nagy kócsag (*Egretta alba*), a kanalas gém (*Platalea leucorodia*), itt talál téli menedéket tizenegy récefaj, a kis és nagy lilik, az északi búvár (*Gavia stellata*), sarki búvár (*Gavia arctica*) és néha-néha láthatunk énekes hattyút (*Cygnus cygnus*) vagy kis hattyút (*Cygnus bewickii*) is.

A ragadozó madarakkal más a helyzet. Ezek megtalálják a fészkeléshez szükséges feltételeket: zavartalan, csendes völgyek, megmászhatatlan sziklák vagy 30 m-es bükkóriások őrzik fészkeiket. Az ország húsz költőfajából a Börzsönyben is fészkel tizenhárom. Köztük nem egy olyan van, ami már Európában jóformán csak nálunk él. Ilyen unikum a parlagi sas (*Aquila heliaca*), a békászó sas (*Aquila pomarina*), a kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), a darázsölyv (*Pernis apivorus*), a törpesas (*Hierataeus pennatus*) és a kerecsensólyom (*Falco cherrug*). Feltett kincsünk a kipusztulás felé haladó barnakánya (*Milvus nigrans*), vöröskánya (*Milvus milvus*), héja (*Accipiter gentilis*) és a karvaly (*Accipiter nisus*). Három fészkelő faj van még: a kabasólyom (*Falco subbuteo*), a vörösvércse (*Falco tinnunculus*) és az egerészölyv (*Buteo buteo*). Mindhárom elég gyakori, de az utolsó annyira jellemző, hogy az ölyvek nyugodt körözése nélkül el sem lehet képzelni börzsönyi tájat. A nálunk előforduló 33 fajból 23 itt is előfor-

3. ábra. Békászó sas (Bécsy László felvétele)

dul. Télen gyakori vendégünk a gatyásölyv (*Buteo lagous*), a kis sólyom (*Falco columbarius*) és a vándorsólyom (*Falco peregrinus*), a Duna partján néha megjelenik a fekete sas (*Aquila clanga*), a rétisas (*Haliaetus albicilla*) és a halászsas (*Pandion haliaetus*). Őszi—tavaszi vonulásban gyakran találkozhatunk kékvércsével (*Falco vespertinus*), kékes rétihéjával (*Circus cyaneus*), a fakó rétihéjával (*Circus macrourus*) és a barna rétihéjával (*Circus aeruginosus*). A baglyok is szép számmal képviseltetik magukat a Börzsönyben. A Magyarországon költő 8 fajtól 6 nálunk is megtalálható. Leggyakrabban az erdei fülesbagoly (*Asio otus*), a macskabagoly (*Stric aluco*) és a kuvik (*Athene noctua*) fészkel, de nem ritkaság a gyöngybagoly (*Tyto alba*) és a füles kuvik (*Otus scops*) sem. Az uhu (*Bubo bubo*) pár éve még rendszeresen költött a Naszályban és Zebegény környékén, ma már lehet, hogy csak a kóborló fiatalokat látjuk, amint nyugodt, csendes helyeket keresnek a következő évi fészüknek. A turizmus és az autós kirándulás rohamos fejlődése következtében egyre kisebbek az ilyen területek, és ha a Börzsönyt átszelő közút megépül, biztosan elbúcsúztatunk fészkelő ragadozó fajaink felétől. Ha meg akarjuk menteni őket a tudomány és az utókor számára, akkor sürgősen szükség van határozott intézkedésre: szigorúan védett, háborítatlan területek kijelölésére és szakszerű őrzésére, téli etetésre, megközelíthetetlen műfészkek kihelyezésére stb.

A ragadozókon kívül természetesen nagyon sok, jellegzetesen erdei vagy hegyvidéki faj él még itt. Az erdei szalonka (*Scolopax rusticola*) nemcsak a tavaszi vonulásban, hanem fészkelési időben is gyakori madarunk. A császármadár (*Tetrastes bonasia*) egyre ritkábban, de még élénk kerül a magasabb fekvésű

4. ábra. Kerecsensólyom (Bécsy László felvétele)

5. ábra. Vízi rigó
(Bécsy László felvétele)

vágásokban, szárazabb fiatalosokban a lappantyúval (*Caprimulgus europaeus*) találkozhatunk. A Duna menti löszfalak, elhagyott homokbányák tömeges fészkelője a parti fecske (*Riparia riparia*) és az egzotikus gyurgyalag (*Merops apiaster*). Van még néhány, tündöklő színben pompázó madarunk: az árterek odvas fűzfáinak lakója a szalakóta (*Coracias garrulus*), az elhagyott gyümölcsösök, kőrákások, bányák környékén gyakori a búbos banka (*Upupa epops*) és a halastavak, patakok szikrázó drágaköve, a jégmadár (*Alcedo atthis*) sem ritka látvány.

Minden, hazánkban élő galambfaj fészkel a Börzsönyben. Az odvas, öreg bükkösökben már február elején búgni kezd a kék galamb (*Columba oenas*), lejjebb, tölgyerdőkben az örvös galamb (*Columba palumbus*) és a gerle (*Streptopelia turtur*) gyakori. A balkáni gerle (*Streptopelia decaocto*) ritkán vetődik ember nem lakta helyekre, a mezőgazdasági területek és falvak lakója. A harkályokkal is jól állunk. Kisebb-nagyobb számban mindegyik fészkel a területen. Köztük is van ritkaság, a fehérhátú fakopács (*Dendrocopos leucotos*). A hegység középső, magasabb fekvésű részén gyakoribb, mint azt a szakirodalom alapján gondolhatnánk. A szürke küllő (*Picus canus*) és a fekete harkály (*Dryocopus martius*) hegyvidéki fajok, jellegzetes hangjukat gyakran halljuk.

A hazánkban megfigyelt 120 énekesmadárfajból eddig 83-at a Börzsönyben is észleltünk, közülük 63 fészkel is itt. Nem sorolom fel mindet, csak a jellegzetes

vagy ritka fajokat emelem ki. Van börsönyi tavasz az erdei pacsirta (*Lullula arborea*), a kis fülemüle (*Luscinia megarhynchos*), a vörösbegy (*Erithacus rubecula*), a különböző füzikék (*Phylloscopus*) és poszáták (*Sylvia*) éneke nélkül? Az a bizonyos „tavaszi zsongás” elképzelhető a rigók (*Turdus*), a pinty (*Fringilla coeleps*), a citromsármány (*Emberisa citrinella*), az ökörszem (*Troglodytes troglodytes*), a berki tücsökmadár (*Locustella fluviatilis*), a zöldike (*Chloris chloris*) és a meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*) hangja nélkül? Az örökké mozgó, nyüzsgő madárcsapatok szintén jellegzetes részei az őszi—téli erdei tájnak. Ebben az ún. cinegecsapatban általában a széncinegét (*Parus maior*), a kék cinegét (*P. Caeruleus*), a barátcinegét (*P. palustris*), az őzapót (*Aegithalos caudatus*), a csuszkát (*Sitta euroraea*), a rövidkarmú fakúszót (*Certhia brachydactyla*) és a királykát (*Regulus regulus*) látjuk, de néha a fenyvescinege (*Parus ater*), a kormosfejű cinege (*P. atricapillus*) és a tüzesfejű királyka (*Regulus ignicapillus*) is megfigyelhető köztük. Télen csapatosan járnak északi vendégeink is: a csízek (*Carduelis spinus*), a süvöltők (*Pyrrhula pyrrhula*), zsezsék (*Carduelis flammea*), hósármányok (*Plectrophenax nivalis*), fenyőrigók (*Turdus pilaris*) is. A szajkók (*Garrulus glandarius*) csapatokba verődnek ősszel, nagy ritkán egy-egy fenyőszajkó (*Nucifraga caryocatactos*) is közéjük keveredik. A téli vendégek közül kettőt okvetlenül meg kell említenem, mert mindkettő nagyon ritka madár, de a Börzsönyben rendszeresen megjelenik egy-egy példány: a zebegényi kőkopárokon havasi szürkebegy (*Prunella collaris*), a Csóványos környékén levő sziklafalakon pedig a hajnalmadár (*Tichodroma muraria*). Az elhagyott bányákban fészkel a színes tollazatú kövirigó (*Monticola saxatilis*), gyors folyású patakok érdekes madara a vízirigó (*Cinclus cinclus*) és a hegyi billegető (*Motacilla cinerea*), minden erdei rakodón költ a barázdabillegető (*Motacilla alba*) és minden öreg bükkösben megtaláljuk az örvös légykapó (*Muscicapa albicollis*) fészket.

Még egyetlen madarat kell megemlítenem, a hollót (*Corvus corax*), ami manapság olyan ritka, mint hajdan a fehér holló volt. Nem tűri az ember jelenlétét, azért csak a Börzsöny középső, elhagyatott részén fészkel. A holló is azok közé a fajok közé tartozik, amelyek az ember terjeszkedése miatt kénytelenek elhagyni ősi költőhelyüket. Megérdemli, hogy a ragadozó madarak fészkelőhelyeivel együtt az ő revierjét is szigorú védelem alá vegyük, addig, amíg nem késő...

Az emlősfaua változatosságának okát abban látom, hogy nagy területeken zavartalanul élhetnek az emberkerülő fajok, máshol, a hegységbe ékelődött községek körül pedig a kultúrákötető fajok találhatják meg életfeltételeiket. Ez utóbbi csoport jellegzetes tagjai a rágcsálók — patkányok, pockok, egerek — és a ragadozók közül a róka (*Vulpes vulpes*), ami bár megtalálható a középső, zárt tömbben is, hírül sem olyan gyakori, mint a peremvidékeken. Érdekes módon a nyest (*Martes foina*) a Börzsönyben nem vált emberlakta helyek állatává, mint máshol, itt az erdőben maradt. Nagyon ritkán, többnyire inséges időben vadászik padlásokon, ólak körül. A börsönyi falvakban a görény (*Mustella putorius*) helyettesíti, vagy a menyét (*Mustella nivalis*). Ez a két ragadozó egyébként a lakott területektől távol is megtalálható, de jóval kisebb egyedszámban. Két fontos és jellegzetes ragadozót kell megemlíteni még, a borzot (*Meles meles*) és a vadmacskát (*Felis silvestris*). Mindkettő elég gyakori. A borz méreteiben jóval elmarad a dunántúli vagy az alföldi fajtársaitól. Ez a méretbeli különbség törvényszerű velejárója a hegyvidéki életformának, ami talán egyik legfontosabb tényező az, hogy rendszeresen rosszul telel. A Bagolybükben vagy a Cseresznyés-patak völgyében tanyázó borznak nincs

lehetősége arra, hogy kukoricán meghízzon ősszel és bőséges energiatartalékkal kivárja a tavaszt, kénytelen télen is élelem után járni. Más a helyzet a vadmacskával. Úgyes ragadozó lévén, minden évszakban megtalálja élelmét. Amíg vadászták, nem ritkán lőttek 10 kg körüli súlyú példányokat is. Az ötvenes években már-már kipusztultnak vélt vadmacska a hetvenes évek elejére olyan szépen elszaporodott, hogy volt tél, amelyiken 15 db-ot lőttek csak a Királyréti Erdészet területén, de majd minden szezonban esett 8—10 db. Ha a szakszerűtlenül és a Börzsöny belsejében indokolatlanul végzett rókairtást meg lehetne szüntetni, nem kéne féltelnünk a borz- és vadmacskaállományt.

Az erdei rágesálók közül ki kell emelni a két, igen gyakori pelefajt, a mogyorós pelét (*Muscardinus avellanarius*) és a nagy pelét (*Glis glis*). A zárt bükkösök kivételével mindenhol élnek, de leggyakrabban a bokros erdőszéleken, utak mentén találkozhatunk velük. Ugyanitt mindenhol él a mezei pocok (*Microtus arvalis*) és az erdei egér (*Apodemus sylvaticus*) is. Természetvédelmi szempontból nagy jelentőségük van a peléknek, mert nemcsak ők maguk képviselnek komoly természetvédelmi értéket, hanem a kipusztuló félben levő ragadozó madarak és ragadozó emlősök legfőbb táplálékként — a cickánnyal (*Sorex araneus*) és a vakondokkal (*Talpa europaea*) együtt — a ragadozóállomány fenntartásában is fontos szerepet kapnak. A mókus (*Sciurus vulgaris*) igaz hogy a Börzsönyben minden, neki megfelelő helyen előfordul, kis egyed-száma miatt zsákmányállatként alig vehető számításba.

Három vízi emlősünk közül a vízcickány (*Neomys fodiens*) és a pézsmapocok (*Fiber zibethicus*) minden tóban gyakori.

Különösen sok vízcickány él a Kemence-pataokban és a Morgó-pataokban. Kóborlásai során a pézsma is eljut a hegyi patakok egy-egy csendesebb szakaszára, így találtam már a Deszkametsző-völgyben és a Vasfazék-pataokban is. A Bajdázói tóban a tó létesítése után három hónappal már megtelepedett egy pézsmacsalád. A harmadik vízi emlősünk a vidra (*Lutra lutra*). Hatalmas vidravarak találhatók a Duna partján Kismaros és Nagymaros között, rendszeresen vadászik az Ipolyon is, de nagy ritkán a hegység belsejében is mutatkozik. 1964-ben például a Királyréti tó partján látták friss hóban a nyomait.

Két rovarpusztító emlősről nem volt még szó. Az egyik a sün (*Erinaceus europaeus roumanicus*), ami elég gyakori, nemcsak a faluszéli gyümölcsösökben, hanem az erdőben is egyenletes eloszlásban él. A másik a denevérek csoportja, amelynek különböző fajait főleg a lakott területek környékén, ritkábban zárt erdők fölött láthatunk vadászni. A denevérek elszaporodását az erdőben szerintem az gátolja, hogy kevés a nappali búvóhelynek alkalmas odu azokban az állományokban, ahol a táplálkozási feltételek adottak, és főleg kevés az áttelelésre alkalmas barlang. Ahol ezeket megtalálja (pl. Naszály), ott sokkal nagyobb faj- és egyedszámban találhatók denevérek. A gerincesek leglátványosabb és talán a legismertebb csoportja következik: a hasított körmű patások. A vaddisznó (*Sus scrofa*), a gímszarvas (*Cervus elaphus*), az őz (*Capreolus capreolus*) és a muflon (*Ovis musimon*). Vadászható fajok, ezért az erdőgazdaság apró rezervátumát kivéve, mindenütt vadásztársaságok gondozzák és gazdálkodnak velük. Sajnos, a vadállományon ez meg is látszik. A vaddisznó mindenhol — zárt erdőben a Csóványos környékén és a mezőgazdasággal határos erdőszéleken is — nagyon gyakori. Kártételével, amit a mezőgazdaságban és az erdőgazdálkodásban okoz, mindenütt találkozhatunk. A gímszarvassal ugyanez a helyzet, csak még jobban szembetűnik, hogy a vadkár évről évre nő. Tíz éve még nem sok kéreghántott kőrist lehetett látni, most

6. ábra. Mogyorós pele
(Bécsy László felvétele)

pedig az egészséges kérgű, fiatal kőris a ritka. A vadásztársaságok etetik ugyan a szarvast, de többnyire nem a megfelelő minőségű és mennyiségű takarmánnyal. Ezért igen ritka az igazán szép trófea. Kisebb mértékben vonatkozik ez az őzre is. A gazdálkodó szervek dolga a selejtezés is, ami úgy tűnik, nem mindig az állomány érdekében történik, a kilövések számát nem az erdő vadeltartó képességéhez és a vadállomány minőségéhez mérten állapítják meg, hanem a vadásztársaság lökacapacitásához igazítják. Más a helyzet a muflonnal. A Börzsönyben a vadásztársaságok telepítették 1968-ban az elsőket, azóta sokszor hoztak vérfrissítés céljából újabb, szép példányokat. A domborzat, a klíma és a táplálék megfelelő, ezért a szép muflonállomány gyarapodik, és két-három éve már néhány kost is lőhetnek. A vadásztársaságok így egy nagyon szép vaddal gazdagították a Börzsöny élővilágát.

A Börzsöny állatvilága tehát nagyon változatos. Bövelkedik hegyvidéki, dombvidéki, alföldi fajokban, megtaláljuk az erdő, a rét, a vízvilág képviselőit, sőt olyan ritka állatok is élnek itt, amelyek nemcsak a Kárpát-medencében, hanem Európa-szerte is ritkaságnak számítanak. A mi dolgunk az, hogy ezeknek a világszerte kipusztulóban levő fajoknak biztosítsuk az életfeltételeket, őrizzük és védjük, hogy az utánunk következő generáció is gyönyörködhesen bennük.